

Mikołaj Kopernik urodził się 19 lutego 1473 roku w Toruniu, w mieszczańskiej rodzinie. Był człowiekiem wybitnie wykształconym – studiował w Krakowie, Padwie, Bolonii i Ferrarze. Posiadał wiedzę w dziedzinie prawa, medycyny, ekonomii i kartografii, ale jego największą pasją była astronomia. Jest twórcą teorii heliocentrycznej opisaną w dziele „O obrotach sfer niebieskich”. Ekonomiczne zainteresowania realizował wygłaszając i publikując cykl traktatów monetarnych. Kopernik był też doskonałym administratorem dóbr kościelnych kapituły warmińskiej. Wstąpił się w obronie Olszyna przed Krzyżakami w 1520 roku. Osiadł we Fromborku, gdzie żyjąc skromnie, w pełni oddał się pracy naukowej. W 1542 roku doznał udaru mózgu; zmarł 21 maja 1543 roku we Fromborku.

MIKOŁAJ KOPERNIK W GRUDZIĄDZU

KOPERNIK Z PIERWSZĄ WIZYTĄ W GRUDZIĄDZU 1521 ROK

21 lipca 1521 roku Mikołaj Kopernik po raz pierwszy przybył do Grudziądza na posiedzenie Sejmiku Prus Królewskich (25 lipca 1521). Wraz ze swoim przyjacielem Tiedemannem Giese przyjechali ze skargą do króla Zygmunta I Starego na mistrza Albrechta Hohenzollerna i zakon krzyżacki. Skarga dotyczyła licznych krzywd jakich dopuszczali się rycerze zakonni, zarówno na ludności Warmii, jak i na ziemiach warmińskich, podczas zawieszenia broni w wojnie polsko-krzyżackiej.

DRUGA WIZYTA KOPERNIKA W GRUDZIĄDZU 1522 ROK

„KOPERNIK – MINISTER FINANSÓW”

17 marca 1522 roku rozpoczął się kolejny Sejmik Prus Królewskich. Historycznie było to niezwykle ważne wydarzenie, na którym po raz pierwszy publicznie zostały przedstawione poglądy monetarne Mikołaja Kopernika. Traktat „O szacunku monety”, który wygłosił 21 marca 1522 roku w ratuszu na grudziądzkim Rynku, był zwieńczeniem badań jakie Kopernik przeprowadził na 40 000 monet, które zmierzył, zważył i zbadał ich stop. Traktat na owe czasy stanowił rewolucyjną teorię, która miała przyczynić się do pierwszej w Europie reformy finansów publicznych – reformy monetarnej. Badania prowadzone były w czasach, kiedy król – by zyskać przychylność niektórych środowisk – zezwalał wielu mennicom na bicie monety, co osłabiało polską walutę. Na podstawie badań Mikołaj Kopernik opisał zjawisko fałszowania monet, zwłaszcza w mennicach świdnickiej i królewieckiej. Działania te były potępiane przez Kopernika – dowodził, że dobra moneta była wypierana z obiegu (dla wartości

zawartego w niej kruszcu jest gromadzona), a w jej miejsce wchodziła moneta „spodlona” metalami nieszlachetnymi oraz o zmniejszonej masie.

W późniejszym czasie idea została rozwinięta przez angielskiego kupca i finansistę Thomasa Greshama. W naukowym świecie ekonomii tezę, że „gorszy” pieniądz wypiera „lepszy” nazywa się prawem Kopernika-Greshama.

„WIELKI GRUDZIĄDZKI RURMISTRZ”

XVI wiek, zwany w historii Grudziądza „złotym”, to czas intensywnego rozwoju miasta dzięki handlowi wiślanemu. Nagły wzrost liczby mieszkańców oraz pobyt licznej rzeszy kupców spowodowały niedobór wody pitnej. Rajcowie miejscy zwrócili się do Kopernika, uznawanego wówczas geografą, o pomoc w rozwiązaniu tego problemu. Uczony wytyczył bieg sztucznego kanału z Kłódki pod Grudziądzem, śladem dawnego koryta rzeki Osy, aż do Grudziądza. Trzydzieści lat później, po uzyskaniu przywileju króla Zygmunta II Augusta, kanał zbudowano nadając mu nazwę Trynka (od niemieckiego trinken – pić).

Mikołajowi Kopernikowi przypisuje się także skonstruowanie pierwszej pompy ssąco-tłoczącej wykorzystującej mimośród – znany astronomowi z mechaniki nieba. Pompa projektu Kopernika została zainstalowana w wieżycze wodnej, pełniącej rolę wieży ciśnień w grudziądzkim systemie wodociągowym, zastępując urządzenie nazywane paternostrem. Jeden z pierwszych przewodników po Europie z 1800 roku zaznacza, że wodociąg Kopernika jest cudem techniki współczesnej Europy.

CIEKAWOSTKI Z ŻYCIA KOPERNIKA

KOPERNIK PREKURSOREM KANAPKI

W 1521 roku w trakcie obrony Olsztyna, wśród przebywającej w murach ludności zaczęła szerzyć się epidemia. Kopernik podejrzewał, że ma ona związek z żywnością, a dokładnie z chlebem. W tym czasie mieszkańcy zamku pełnili na zmianę warty na murach, dokąd dostarczano im pożywienie. Kopernik domyślił się, że podczas transportu jedzenia z dziedzińca na zamkowe blanki i wieże, często pod obstrzałem, musiało ono spadać na ziemię. Na ciemnych, mających chropowatą powierzchnię pajdach chleba, brud był niezauważony i zjadany. Stąd pomysł pokrywania kromek warstwą ubitej śmietany, czyli masłem, które ujawniało zabrudzenia. Jeśli nawet chleb upadł, to masło z brudem można było łatwo zebrać, a czysty chleb zjeść. Efekt był taki, iż problemy żołądkowe mieszkańców zakończyły się, a Kopernik stworzył **pierwotny wzór kanapki**.

[WWW.KOPERNIK.GRUDZIADZ.PL](http://www.kopernik.grudziadz.pl)

W 2022 ROKU MINĘŁO 500 LAT OD POBYTU MIKOŁAJA KOPERNIKA W GRUDZIĄDZU I WYGŁOSZENIA PRZEZ NIEGO TRAKTATU „DE AESTIMATIONE MONETAE” CZYLI „O SZACUNKU MONETY”.

„Choć nieskończona jest ilość plag, które zazwyczaj powodują upadek królestw, księstw i republik, to najgorsze są cztery: niezgoda, śmiertelność, jałowość ziemi i podły pieniądz. Trzy pierwsze tak oczywiste, że wszyscy dobrze wiedzą, iż tak właśnie jest; ale czwartą, która dotyczy pieniądza, uznają tylko nieliczni, i to najmądrzejsi, ponieważ doprowadza do upadku republik nie od razu i nie za pomocą jednego ciosu, ale stopniowo i jakby skrycie.”

(De aestimatione monetae)

2023 rokiem
Mikołaja Kopernika
w województwie kujawsko-pomorskim

Z okazji 550. rocznicy urodzin astronoma Szlak Kopernikowski w województwie kujawsko-pomorskim dotychczas do już funkcjonującej trasy w woj. warmińsko-mazurskim i łączy się z odcinkiem biegnącym przez obszar woj. pomorskiego.

S Z L A K
KOPERNIKOWSKI

Informacja Turystyczna
Rynek 3-5, 86-300 Grudziądz
tel. 56 46 123 18, www.itgrudziadz.pl

MIEJSKI
OŚRODEK
REKREACJI
I WYPOCZYNKU
www.moriw.pl

MIKOŁAJ KOPERNIK

W GRUDZIĄDZU

O MAŁO CO NIE DOTARŁ...

Przyjazd Mikołaja Kopernika do Grudziądza w 1522 roku na Sejmik Prus Królewskich stanął pod znakiem zapytania z powodu wiosennych roztopów i wylewu rzeki Baudy na Warmii. Z listu Kopernika do kapituły w Olsztynie wynika, że astronom prosił o wydelegowanie jego zastępcy, oferując mu na ten wyjazd konia i sługę. Po kilku dniach wody jednak opadły i Kopernik mógł osobiście dotrzeć do Grudziądza na sejmik i wygłosić swój słynny traktat.

UPIECZ CHLEB WEDŁUG PRZEPISU KOPERNIKA

Kopernik opracował „**taksę chlebową**” – czyli procedurę wypieku dobrego chleba. Dzięki uprzejmości Zespołu Szkół Gastronomiczno-Hotelarskich w Grudziądzu przedstawiamy przepis na chleb według receptury Kopernika:

mąka typu 500 – 1 kg; otręby pszenne – 1 szklanka; sól – 2 płaskie łyżki; cukier – 1 łyżka; olej – 3 łyżki; drożdże – 1 kostka; woda (ciepła) z kranu – 1 litr.

I **miska**: suche składniki wsypać do miski i wymieszać.

II **miska**: drożdże rozpuścić w ciepłej wodzie.

Do mokrych składników dodawać partiami suche składniki, połączyć, na koniec dodać olej. Ciasto wyłożyć do formy posmarowanej olejem i obsypanej mąką. Piec w nagrzanym do 200 stopni piekarniku przez 30 minut, później zmniejszyć do 180 stopni i piec jeszcze przez 20 minut.

SMACZNEGO!

OBEJRZYJ MURAL Z KOPERNIKIEM

W 2023 roku na ścianie kamienicy przy Placu Miłośników Astronomii powstał mural przedstawiający postać wybitnego astronoma i ekonomisty.

**UDAJ SIĘ DO ŁAWECZKI
Z MIKOŁAJEM KOPERNIKIEM**
i posłuchaj opowieści
wielkiego ekonomisty.

„CO WIESZ O KOPERNIKU Z GRUDZIĄDZEM W TLE”

OSIEDLE MIKOŁAJA KOPERNIKA

To osiedle mieszkaniowe w Grudziądzu, nad Wisłą, na południe od centrum miasta. Jego budowa (jako spółdzielcze osiedle mieszkaniowe „**Kopernik**”) rozpoczęła się w 1968 roku.

PYTANIE 1: Jakie główne ulice wchodzą w skład osiedla Kopernika? (wymień dwie)

ULICA MIKOŁAJA KOPERNIKA

Jedna z głównych ulic na osiedlu Mikołaja Kopernika. Jej długość to 108 metrów.

PYTANIE 2: Ile bloków znajduje się przy ulicy Kopernika?

POMNIK MIKOŁAJA KOPERNIKA W GRUDZIĄDZU

Przed kościołem jezuickim przy ulicy Starorynkowej w Grudziądzu stoi popiersie Mikołaja Kopernika. Rzeźba wraz z postumentem ma ponad sześć metrów wysokości. Głowę Kopernika odlali z brązu Pracownicy Pomorskiej Odlewni i Emalierni (obecnie HV), figurę natomiast wykuto w granicie. Autorem pomnika jest artysta Henryk Rasmus. Na pomniku widnieje napis zdradzający rok odsłonięcia.

PYTANIE 3: Podaj rok odsłonięcia pomnika Mikołaja Kopernika.

PLAC MIŁOŚNIKÓW ASTRONOMII

Plac na którym stoi pomnik Kopernika, zyskał swą nazwę decyzją Miejskiej Rady Narodowej z października 1977 roku.

PYTANIE 4: Jakiego kształtu jest Plac Miłośników Astronomii?

ŁAWECZKA Z KOPERNIKIEM

Rzeźba upamiętnia wygłoszenie przez Mikołaja Kopernika traktatu „**De aestimatione monetarum**” podczas jego pobytu w Grudziądzu w dniu 21 marca 1522 roku. Ławeczka z Mikołajem Kopernikiem została odsłonięta 11 listopada 2015 roku. Autorem rzeźby jest toruńskie Studio Rzeźby Jagenmeer.

PYTANIE 5: Co trzyma w dłoniach Mikołaj Kopernik?

TABLICA NA RYNKU

24 maja 1959 roku na kamienicy przy Rynku odsłonięto tablicę pamiątkową, wykonaną w brązie przez Pomorskie Zakłady Sprzętu Okrętowego „**Warmia**”. Tablica upamiętnia pobyt Mikołaja Kopernika w Grudziądzu, gdzie na Sejmiku Generalnym Prus Królewskich 21 marca 1522 roku wygłosił swoje poglądy ekonomiczne zawarte w rozprawie „**De aestimatione monetarum**”.

PYTANIE 6: Podaj numer kamienicy na Rynku, na której znajduje się tablica.

PLACÓWKI EDUKACYJNE IMIENIA MIKOŁAJA KOPERNIKA W GRUDZIĄDZU

W Grudziądzu funkcjonuje kilka placówek edukacyjnych noszących imię Mikołaja Kopernika.

PYTANIE 7: Wymień przynajmniej jedną taką placówkę.

PLANETARIUM I OBSERWATORIUM ASTRONOMICZNE IM. MIKOŁAJA KOPERNIKA W GRUDZIĄDZU

Obiekt znajduje się przy ul. Hoffmanna, pełniąc rolę pracowni astronomicznej i ośrodka popularyzacji astronomii. **Grudziądzkie Planetarium powstało w 1972 roku**, z okazji 450. rocznicy pobytu Mikołaja Kopernika w Grudziądzu. Uzupelnieniem planetarium jest obserwatorium astronomiczne, w którym za pomocą teleskopu zwierciadlanego Meniscas o średnicy obiektywu 150 mm i ogniskowej 2250 mm obserwuje się plamy na Słońcu oraz gwiazdy i planety.

PYTANIE 8: W jakiej szkole mieści się grudziądzkie Planetarium i Obserwatorium?

CZŁOWIEK RENESANSU

Mikołaj Kopernik był nie tylko znanym astronomem, był prawdziwym „**człowiekiem renesansu**”. Jego działalność naukowa była wszechstronna – realizował się jako matematyk, lekarz, prawnik, ekonomista, a także próbował swoich sił w architekturze. Kopernik najprawdopodobniej zaprojektował przebieg kanału, dzięki któremu ocalił Grudziądz przed brakiem wody pitnej oraz był twórcą pierwszej w Europie pompy ssąco-tłoczącej, którą zbudowano w Grudziądzu.

PYTANIE 9: Podaj nazwę kanału, który według legendy został zaprojektowany przez Mikołaja Kopernika.

SEJMIK GENERALNY PRUS KRÓLEWSKICH

Sejmik generalny to zjazd postów i senatorów z terenów należących do Prus Królewskich. Zgodnie z zasadą alternatywy odbywał się na przemian w Grudziądzu i Malborku. Jedną z osób, która gościła w Grudziądzu na zjeździe Sejmiku był właśnie Mikołaj Kopernik.

PYTANIE 10: Ile razy Mikołaj Kopernik gościł w Grudziądzu?